

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. XII. Regnantium in Chinis Tartarorum prosapia; eorundem in
Astronomiam studia: Regis Coreanorum in eandem ac Christianas res
propensio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

CAPUT XII.

*Regnantium in Chinis Tartarorum profapia:
Eorundem in Astronomiam studia: Regis Corea-
norum in eandem ac Christianas res
propensio.*

Imperante Chinesium Rege YAÖ, duo viri
XY, & HÔ, Astronomiæ, prout illa ætas
ferebat, utcunq; periti, curam dimetiendo-
rum siderum; polique altitudinum colligenda-
rum in se recipientes, tanto in honore sunt
habiti, ut titulo Ducum insigniti, dignitatem
hanc suam ad Posterios transmiserint. At verò
Posterii, planè Magnatum filij, quid à Majori-
bus, non unde accepissent, attendentes, titu-
lo & redditibus opulenti postea magis, quam
scientiâ astronomiæ clari, cujus gratiâ honores
isti olim fuerant comparati, evaserunt. Omissio
spectandorum siderum officio subditos oppri-
mere, opibus inhiare, plurima reipublicæ no-
xia moliri cæperunt. Imperatorum armis,
quod tandem necessarium fuit, coerciti, at-
que in ordinem redacti ad artes postliminio, un-
de diverterant, recurrerunt: earumque gratiâ
quamvis non in proximo fastigio, tamen inter
eminentes Magistratus usque ad initium imperij

præcedentis (in quo Lêu LEÛ PÊ VEÂ adhuc
Comitis titulo tribunali præsidebat) steterunt ;
non alia de causâ , quàm quòd rerum cœlestium
interpretes , & Deorũ consiliarij vulgò haberen-
tur : Idque nominis apud finitimas quoque gen-
tes sunt consecuti. Astronomos quippe Co-
reani , etsi tardiori ingenio præditi , tamen su-
pra nubes extollunt , dum istos nubium Magi-
stratum indigitant. Tartari verò plus armis
& capturæ piscium (de orientalibus nunc Si-
nensium Dominis est sermo) quàm contem-
plandis sideribus assueti , ex quo originem suam
è cœlo se ducere credunt , iisdem quasi conter-
raneis suis plurimum deferunt : quòdque antea
soliti erant à Chinesibus mutuare , quorum im-
perium cœleste ac divinum propterea voca-
bant , sola ratio rerum Astronomicarum fuit ;
de cuius ubi postea instauratione , cum intelle-
xissent , vix Regnum ingressi authores rei pul-
cherrimæ sollicitè inquisiverunt , atque enixè
foverunt. Horum omnium locuples P. Ad-
amo testis extitit , atque omni exceptione major ,
nisi summam suam auctoritatem fabulis affir-
mandis unà collocasset , major Patruus Impera-
toris amicissimè cum Patre Adamo agere soli-
tus : qui post alia quàm plurima quæ avidus e-
narrabat , familiæ quoque Regiæ originem sæ-
pe recensere , atque ab astris desumere satage-
bat. Aiebat ante generationes decem tres pu-
ellas

ellas sive Nereides è cœlo in fluvium causâ lavandi descendisse (AUGELA, CHAUGULA, FÆCULA vocabantur) quo tempore, supra vestem Fæculæ in ripa dimissam apparuisse, nescio unde, allatam vesicariam cum fructu suo corallino; quem ut illa conspexit, arreptumque deglutiit, factum, ut illis duabus cœlum repetentibus, hæc ex esu fructûs gravida dimissa sit, donec eniteretur filiolum, quem ablactatum, & in exiguam fluminis insulam deportatum jussit expectare educatorem, mox eodem accessurum piscandi gratiâ; ajens se interim unde venerat, reverti in cœlum. Omnia evenisse postea ut prædixerat. Puerum exinde crevisse in virum strenuum, eximîæque fortitudinis: suscepisse filios ac nepotes: Qui paulatim Regioni illi dominati sint; donec post quintam generationem ab incolis bello victi & necati fuerint, uno superstite: Qui fugâ jam propè elapsus, cum progredi præ lassitudine non posset humi confidere, atque insequentes hostes sustinere coactus sit. Verum, ne agnitus caperetur, Divinâ providentiâ picam advolasse, & capiti insedisse; hostibusq; existimantibus truncum se arboris cui pica insideret, non hominem videre, sic illusisse (Fuerit hæc ratio, cur primis annis disturbare per urbem nidos picarum severè vetuerint, veteris beneficij etiamnum memores) Servatum hunc à cæde Divorum.

Nepotem reparasse deperditam gentem, ex eoque Avum moderni Imperatoris editum. Hunc non fabula sed jam historia narrat virum acrem ac strenuum fuisse: In valle etiamnum MONCHEU dictâ dominantem. Qui à Chinensium Imperatore, postquam ad Regiam accessisset, in pretio habitus, eam vallem ac omnem circa regionem adversus hostiles Tartarorum incursum defendendam obtinuerit illis terrarum spatijs cum potestate præfectus, & titulo insignitus, omine futuri imperij Hâc Lûm MIM, quod Tigridis, ac Draconis virium ducem designat. Hunc postea ob contemptum quò reliqui præfidiarij Chinensium Duces, & Præfecti ipsum ac Tartaros insectarentur, quos hircorum ac canum nomine ac loco habere essent soliti; oppressum insuper æmulorum invidia ac calumnijs coactum fuisse, quò se, ac suos infamiæ ac servituti eximeret novas res moliri. Quapropter finitimis Tartaris partim armis, partim benevolentiam sollicitatis abruptit sese iterum ab obsequio juxta, ac jugo Chinensium, & totum illum terrarum ambitum, quem CEAO Tum appellant, centum & amplius leucarum, cum COREÆ regno aut suis opibus adjecit: aut amicitiam ac fœdere conjunxit, non modò Rex sed & Imperator nuncupatus. Illud tamen ex consuetudine cum Chinensibus antea cultis complexus ac retinens, quod Chinensis Imperij formam,

formam legibus ac Magistratu, quin etiam studio literarum quàm proximè sit imitatus: donec tandem per nepotem eum, qui nunc rebus præesse cæpit, utrumq; imperium in unam Monarchiam conflaverit.

MIRHACHE Imperatorem hunc antea, postea verò à condito imperio TIÊN CUM vocarunt, & ipse simili agnomine Patrem suum, quamvis vitâ sanctum, titulo tamen Imperatorio TIÊN MIM inauguravit. Formato domi Principatu incursionibus vicinos Chineses, olim injurios, vexare cæpit, ut amplitudinem eorum nunc adimeret Imperio, quam honori suo quondam subtraxerant. Quartum è filijs huic expeditioni præfecerat, reliquis novem, tametsi viris fortissimis, huic tamen in prudentia gubernandi ac dexteritate facilè deferentibus. Decennio post conditum imperium exacto moritur TIÊN CUM, quo tempore Chinesium res finitimæ respirare poterant, & deperdita ab æmulis, reverti; nisi contemptu hostis, & suâ ignaviâ perire ipsi maluissent. Quartus interea fratrum, cui cæteri sponte concesserant, assuetus jam olim armis à Patre, ac Reipublicæ sceptrum capeffit: incredibile, quanto cum adolescentis imperij emolumento. Gentiles suos ita ad humanitatem, fidem, justitiâmq; assuefecit, ut quamvis militū numero nō abundaret) vix octo millium exercitiū alebat) omnes tamen æmulos

ac socios in fide, & officio hâc parvâ manu contineret. Admirationi fuit post occupatum Chinesense imperium inductos Pequinum homines illos, non multò ante agrestes, ac rusticos, eâ gravitate, & prudentiâ negotijs decidendis statim præfuisse; quasi publicis rebus gerendis innati, & tribunalibus fuissent innutriti. Sine molestiâ noverant illico diu noctûque in palatio Regi assistere; ad bellum nullum detrectantes laborem quàm longissimè proficisci; & cum Ducibus non multis aliarum nationum multitudinem, & adducere secum, & in officio continere: Manifesto experimento plerumque non deesse naturam hominibus, quamvis ars deficiat, vel experientia.

Virtutum civilium exempla supra expectatione inculta hæc, uti quidem putabantur, Barbarorum agmina ad rempublicam attulerunt. Specimen liceat capere ex abstinentia fratris regij natu majoris, ad quem defuncto quarto-genito iteratò nascendi conditione revertebatur à Proceribus imperium; quique octo filiorum, præclarâ indole, atque ad gubernationem aptissimâ, felix Pater clavum reipublicæ capessere sine offensâ cujusquam, ac tutò poterat. Memor tamen voluntatis paternæ, in quarto-genitum, præterito se, jam olim inclinantis; hujus quoque prosapiæ in progenito-

nitoris reverentiam cessit. Ad hæc è filijs unum, uti sceptrum capefferet, & delato à Proceribus imperio submitteret humeros; aut saltem filijs adscisceret suadentem, vehementer offensus reipublicæ ac fratri successorì ultrò detulit, ac mortis in seditiosum sententiam postulavit; atque ipse spectator rigido vultu adstitit, cum forcipibus ambitiosus juvenis postea per judicum sententiam dilaniaretur. Filia quoque, quòd verbulo temerario eminentiæ regiæ desiderium, quò improvida tenebatur, quòdque animo Patris persuasum cupiebat, explicuerit, circellum aureum naribus inseri fecit, eamque ita hoc signo improvise desiderij, & inconsultæ loquacitatis voluit notari.

Hic ipse cum filijs P. Adamo amicissimè conjunctus plurima existimationi Europæorum, plurima bono rei Christianæ præstitit. Sæpius per annum Patrem invisens effecit, ut non modò Tartari, sed eorum reguli omnes, quorum ipse primus & maximus erat, & honore & amore Patrem prosequerentur: Primùm hoc maximè apud illum demiratos, quòd Eclipses siderum, planetarumque cursus adeò exactè prædicèret; Nihil hunc nescire existimantes earum rerum, quæ in terra sunt; qui tantùm in cælestibus tam longè positus esset versatus.

Eadem initio causa apud reliquos P. Adamo pretium fecit. Hanc etiam Rex indicat in eâ inscriptione, quam honorandæ legi Dei, ac Patri condecorando, marmoris incisam, ante fores templi Christianorum fecit appendi. Gloria batur quippe, quòd dum ipse imperium hoc suum auspicaretur, eo ipso tempore correctum jam Calendarium, & omnibus numeris absolutum sit præsentatum: Nemo, inquit, miretur me virum hunc colere & singulari benevolentia prosequi: Nam quamprimum cœlum mihi imperium concessit, hunc etiam virum mihi inde submisit, qui tam egregium opus offerret: merito igitur quasi de cœlo delapsum suspicio.

Sunt Tartari supra Sinenses superstitiosi, qui ex minimo casu illico omen accipiunt, & de futuris augurantur: portento itaque illis omnium maximo par fuit, quòd negotium tanti momenti, qualis est instauratio astronomicarum rerum nec serius, nec citius evenerit, quam quo tempore imperium ipsi capeffere cœperunt; Quod idcirco æternis sæculis duraturum credunt; quandoquidem à quatuor millibus annorum nulli familiæ Imperatorum contigit, ut tanta imperiorum conjunctio, multò minus tam exacta rerum cœlestium computatio, & astronomiæ norma ad omnes etiam regni provincias extensa contingeret.

Per

Per idem tempus Coreanorum Rex, quem Tartari antea in CEAſO TŪM novam curiam suam captivum abduxerant, promissâ libertate, quamprimùm Chinense imperium obtinuissent, nunc libertate donatus aderat. Hic astronomum Europæorum aliquoties humanissimè invisit, & eâdem humanitate hospitem in Palatio suo accepit. Adduxerat è suis aliquot, qui Calendario in Coreâ cum officio præerant, ut ex astronomiâ luculentius aliquid addiscerent, quod in Patriam reportarent. Lubens obsecutus Pater adeò sibi Principem & homines istos devinxit, ut præter munuscula non contemnenda, in signum grati animi, cum jam discederent, etiam copiosas lacrymas addiderint: Regi verò, quoniam literis delectari notum erat, ut Coreani plerumque omnes solent, exemplar librorum quorumvis, quod ad manum fuit, non tantùm mathematicorum, sed eorum etiam, qui de lege tractant, unâ cum Sphærâ cælesti & imagine Salvatoris dono data sunt: Quæ munera accidisse perquam grata sequens docebit epistola, quam è suo palatio Sinicis characteribus & propriâ manu ad P. Adamum Rex Coreanus exaravit. Heri, inquit, cum insperatum munus imaginis Salvatoris DEI, Sphæram, libros astronomicos, aliâsque Europæi orbis scientias complexos, & à te mihi præsentatos inspicerem, vix credes quantopere

140 *Initia Expedit. Christiana ad Chinens.*

topere gavisus sim, & quantum ab hoc me
debere tibi agnoscam: Cúmque ex libris aliquos
obiter percurrerem adverti ab his afferri do-
ctrinam ad expoliendum animum & virtutibus
excolendum aptissimam; Quam in hoc nostro
orbe intellectus lumine plus quam par est, ob-
scurato, hætenus ignoravimus.

Sacræ Imaginis tanta est Majestas, ut in pa-
riete suspenfa, intuentium animos non solum
ultrò componat, sed ex ijs etiam sordes omnes
& pulverem abstergat. Ad sphæram & libros
quod attinet, cum sint tales, ut ijs carere mundus
nequeat, nescio quâ meâ fortûâ mihi obtigerunt.
In regno meo tametsi nõ minùs tales invenian-
tur, eos tamen scaterere mendis, & ab aliquot sæ-
culis plurimum aberrasse à vero non diffiteor.
Quapropter nunc istis locupletatus, quomodo
non ex animo gaudeam? Quando in regnum
reversus fuero, eos non solum in regiam no-
stram inferam, sed & prælo datos & excusos
communicabo literarum studiosis: Habebunt
unde posthac mirentur sortem suam; quâ tan-
quam ex deserto in Palatium eruditionis trans-
lati sunt; sciéntque Coreani, se hoc Europæis
literis totum debere. Interim quod ambo
nos non solum ex diversis regnis oriundi, sed
regnis etiam tam longè distitis totóque Oceano

divi-

divisis in alieno solo convenientes, quasi sanguinis fœdere juncti amamus invicem, non satis capio, quâ occultâ naturæ vi eveniat. Cogor fateri hominum animos studijs conjungi, quantumvis terris longissimè disjungantur. Nunc verò utinam tam libros, quàm imaginem mecum in Patriam auferre possem! Dum enim cogito meos Regnicolas nihil de cultu divino adhuc inaudisse, posséque cultu erroneo, quem observant, ejus Majestatem offendere; hæreo admodum anxius. Proinde judico imaginem veniâ tutâ ad te remittendam, ne culpam neglectæ reverentiæ, quæ eidem debetur, unâ cum illa asportem. Meum erit gratitudinis ergò quidquid in patria dignum invenero, saltem unum pro decem millibus tibi offerre. Vale.

Hæc Ille per epistolam; in qua tametsi de imagine remittenda fiat mentio, id tamen more gentis modestiæ causâ additum est. Nam cum instaret Pater; ut imaginem retineret Rex, atque unum ex Eunuchis ejus domesticis, jam baptizatum, probéque instructum propediem in regnum remittendum significaret, futurum eruditioni cæterorum, qui edoceri desiderarent: Rescripsit ille denuo; cum gaudio acceptare se munus: Mallem verò, subdit, de socijs tuis aliquem mecum degere, qui & me, & gentem meam erudiret; Sed quandoquidem, qui ad-

142 *Initia Expedi. Christianæ ad Chinens.*
adveniat, non est præstò, iste utcunque vices
tuas & tuorum supplebit. Non impetravit ta-
men Rex iste legis divinæ præcones ex Chinis.
Imo postea per Tartaros aditu omnino inter-
cluso, in regnum possibile prorsus non fuit eo
coloniam deducere; adeò fines custodientibus
hostibus, ut numeratos, designatosque tantum-
modò ingredi & exire regionem eam pateren-
tur: aliunde quoque terrâ, marique, sed fru-
strâ, aditum in Coream Patribus ex Seraphico
Ordine S. Francisci investigantibus.

CAPUT XIII.

*Multum apud Proceres & in Regia occasione stu-
dij Astronomici valet P. Adamus, & inde occa-
sio Christianæ fidei promovendæ.*

IN tribunali Mathematico, præter illos qui
Calendarium sive Ephemerides concinnant,
ab eaque classis suæ nomen deducunt, alij
præterea sunt alijs duabus classibus admixti;
quarum altera observat, quidquid ab illa prio-
re computatum est, ex specula supra muros ur-
bis, omnésque domos eminente, in quâ com-
plura instrumentorum genera visuntur ex ære
solido, magnâ arte liquata; globi, sphæræ, ar-
millæ, & quidquid ad observationem necessa-
rium videtur. Huic observationum studio totis
no-